

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SÜRELİDİR

7/1349

SAYI : B.02.0.007.00/449
KONU : Yazılı Soru Önergesi

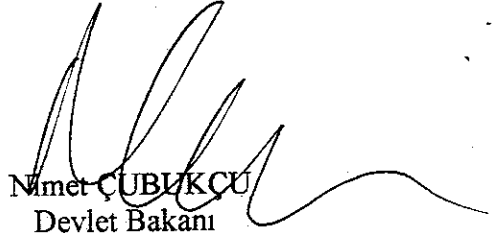
03.10.2008

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İLGİ: a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 14.01.2008 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/1349-2713/6049 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 22.01.2008 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-30-19/260 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazıyla Bakanlığımıza gönderilen, İstanbul Milletvekili Sayın Ayşe Jale AĞIRBAŞ'ın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını istediği 7/1349 esas no'lu yazılı soru önergesinin cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Nihat ÇUBUKCU
Devlet Bakanı

Dağıtım:

Gereği :

- TBMM Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 1 Yazı (2 Nüsha)

Bilgi :

- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 1 Yazı

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN AYŞE JALE AĞIRBAŞ'IN
7/1349 ESAS NOLU SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR**

Hükümetin kadınları çalışma yaşamının dışına itmeye sebep olan politikaları, ülkemizde kadınların işgücüne katılma oranları hızla düşürmektedir. Kırsalda erkeklerin 2 katı, kente ise erkeklerin 1.7 katı kadın, işgücü dışına çıkmış bulunmaktadır. 2006 yılı için çalışan her 4 kişiden ancak 1'i kadındır. Hükümet kadınların ekonomiye entegre olması, istihdama katılması yönünde bugüne kadar ciddi destek vermemiştir. OECD'nin 2007 İstihdam Raporu verilerine göre Türkiye kadın işsizliğinin en yüksek olduğu ülkeler arasında 17'nci sıradan 6'ncı sıraya yükselmiştir. Hükümetin kadınların çalışma koşullarını daha da olumsuzlaştıran uygulamalarından biri üzerinde çalışmaları devam eden istihdam paketinde görülmektedir. Mevcut düzenlemelere göre, 100-150 arasında kadın işçi çalıştırılan işyerlerinde 1 yaşından küçük çocukların emzirilmesi için emzirme odası kurulması, 150'den fazla kadın fazla kadın işçinin çalıştığı işyerlerinde 0-6 yaş çocukların bakılmaları için kreş kurulması zorunludur. Ancak, hükümetin üzerinde çalıştığı istihdam paketi, belirli sayının üzerinde kadın çalıştıran işyerlerinde emzirme odası bulundurmak ve kreş açmak zorunluluğu ortadan kaldırmaktadır. Oysa, kadın istihdamını artırmanın koşullarından biri bakım hizmetlerine yönelik tesislerin yaygınlaştırılmasıdır. Hükümetin, işletmelerin bünyesindeki emzirme odaları ve kreşlerin kapatılmasına yönelik tutumu, maddi durumu elvermediği için çocuklarını özel kreşlere göndermeyecek olan çok sayıda kadının işten ayrılmasına sebep olacaktır.

SORULAR :

- 1) Çocuk bakım hizmetini sunmadan, bu alanda kamusal sorumluluk üstlenmeden ve yeterli sayıda tesis açılmadan, kadın istihdamını artırmak adı altında, işletmelerin bünyesindeki emzirme odaları ve kreşlerin kapatılmasının kadın istihdamını nasıl artırması beklenmektedir?
- 2) Çalışan kadınlarımızın işlerinden ayrılmasına sebep olacak bakım hizmetlerine yönelik tesislerin kapatılma kararının olumsuz sonuçlarını gidermek üzere nasıl bir yol izlenmesi düşünülmektedir?
- 3) Yerel yönetimlerin çocuk bakım yuvaları açmakla yükümlü kılınması düşünülmekte midir? Yerel yönetimleri çocuk bakım yuvaları açmakla yükümlü kılmadan bu kararın uygulanması kadınların eve mahkum edilmesine sebep olmayacak mıdır?

CEVAPLAR :

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza Bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

22.05.2003 tarihli ve 4857 Sayılı İş Kanununun "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1inci maddesinde "Bu Kanunun amacı işverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin çalışma şartları ve çalışma ortamına ilişkin hak ve sorumluluklarını düzenlemekte" olduğu belirtilmektedir. Söz konusu Kanunun 88inci maddesinde ise "Gebe veya çocuk emziren kadınların hangi dönemlerde ne gibi işlerde çalıştırılmalarının yasak olduğu ve bunların çalışmalarında sakınca olmayan işlerde hangi şartlar ve usullere uyacakları, ne suretle emzirme odaları veya çocuk bakım yurdu (kreş) kurulması gerektiği Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir yönetmelikte gösterilir" hükmüne yer verilmektedir.

Bu doğrultuda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan 14 Temmuz 2007 tarih ve 25522 sayılı Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe giren Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik hükümleri; "İş Kanunu" kapsamında kadın işçi çalıştıran işyerlerine yönelik uygulanmakta olup, İş Kanununa tabi olarak hizmet veren işyerlerini kapsamaktadır.

0-6 yaş grubuna verilen gündüzlü bakım hizmetlerini, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu doğrultusunda Kamu Kurum ve Kuruluşları bünyesinde Çocuk Bakımevleri, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 4-6 yaş gruplarına Anaokulları ve Anasınıfları, 5393 sayılı Belediyeler Kanunu kapsamında okul öncesi eğitime yönelik kuruluşlar, 4857 sayılı İş Kanununa tabii olarak hizmet veren işyerleri, yurt ve emzirme odalarını açarak hizmet vermektedirler.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun hizmet felsefesi doğrultusunda, koruyucu ve önleyici bir hizmet modeli olarak geliştirilen "Ücretsiz Bakım Hizmeti" ile ekonomik güçlük içinde bulunan ailelerin çocuklarına özel kreş ve gündüz bakımevlerinde ücretsiz bakım hizmeti verilmektedir. Bu hizmetlerden;

- Ekonomik yetersizlik içinde olan,
- Anne – babası ölü olup bir yakını tarafından bakılan çocuklar,
- Anne veya babası ölü olup, diğer ebeveyni çalışan kişilerin çocukları,
- Çalışmak zorunda olan ve boşanmış kişilerin çocukları,
- SHÇEK kadın misafirhanesinde bulunan kadınların çocukları ,
- Cezaevinde bulunan kadın mahkumların çocukları yararlanmaktadır.

Halen bu hizmetlerden 877 çocuk yararlanmaktadır.

03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı "Belediye Kanunu"nun Belediyenin görev ve sorumlulukları başlıklı 14.maddesi (b) bendinde; "Okul öncesi eğitim kurumları açabilir" hükmü yer almaktadır. Belediyeler bünyelerinde 0-6 yaş çocuk bakımevleri açabilmektedir.

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza Bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Ülkemizde kadınların işgücüne katılımının düşük olmasının nedenlerinden biri de ev işleri ve özellikle de çocukların bakım ve eğitiminin kadınların sorumluluğunda görülmesidir. Pek çok araştırmanın gösterdiği üzere kadınların çalışma hayatına katılımlarında ve çalışmaya ara verme nedenleri arasında çocuk sahibi olmak ilk sırayı almaktadır. Dolayısıyla, kadınlarımızın iş gücüne aktif katılımını sağlamak için çocuk bakımını kolaylaştıracak kreş ve yuvaların sayısal olarak yeterli düzeye getirilmesi yönünde yasal ve yapısal boyutta çalışmalarımız devam etmektedir.

Ülkemizde de geleneksel rol ayrımının kadın için çalışma yaşamında fırsat eşitliğinin önünde önemli bir engel olduğu, kadının işgücüne katılımını engellediği gibi çalışmakta olan kadının da etkin katılımını olumsuz etkilediği görüşleri kabul edilmektedir. Bu doğrultuda mevzuatta yapılan değişikliklerle kadın ve erkeğin ailevi ve mesleki sorumluluklarını bağdaştırmalarını sağlamak amacıyla çeşitli önlemler geliştirilmiştir. Bunlardan ilki ve belki de en önemlisi Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik'tir. Bu yönetmeliğin 15. Maddesinde oda ve yurt açma yükümlülüğü tanımlanmıştır. Buna göre;

"Yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 100-150 kadın işçi çalıştırılan işyerlerinde, bir yaşından küçük çocukların bırakılması ve bakılması ve emziren işçilerin çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine en çok 250 metre uzaklıkta bir emzirme odasının kurulması zorunludur.

Yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 150 den çok kadın işçi çalıştırılan işyerlerinde, 0-6 yaşındaki çocukların bırakılması ve bakılması, emziren işçilerin çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın bir yurdun kurulması zorunludur. Yurt açma yükümlülüğünde olan işverenler yurt içinde anaokulu da açmak zorundadırlar. Yurt, işyerine 250 metreden daha uzaksa işveren taşıt sağlamakla yükümlüdür.

İşverenler, ortaklaşa oda ve yurt kurabilecekleri gibi, oda ve yurt açma yükümlülüğünü, bu Yönetmelikte öngörülen nitelikleri taşıyan yurtlarla yapacakları anlaşmalarla da yerine getirebilirler.

Oda ve yurt açma yükümlülüğünün belirlenmesinde, işverenin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan tüm işyerlerindeki kadın işçilerin toplam sayısı dikkate alınır."

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 191. maddesinde ise "Devlet Memurları için ihtiyaç ve ihtiyaç görülen yerlerde çocuk bakımevi ve sosyal tesisler kurulabilir." hükmü yer almaktadır.

Ayrıca 2006-2007 döneminde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği kapsamında 3-6 yaş grubundaki çocuklara yönelik 18.503 adet anaokulu ve ana sınıfı (17.578 ana sınıfı, 925 anaokulu) faaliyette bulunmuştur.

İstihdamın artırılması amacıyla alınması gereken tedbirleri içeren pakete ilişkin çalışmalara ulusal istihdam otoritesi olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımız tarafından devam edilmektedir. Söz konusu paket, henüz Ekonomik ve Sosyal Konsey'in gündemine gelmemiştir. En önemli Sosyal Politika ve İstihdam konusu olarak kadınlarımızın istihdama katılımının önündeki çocuk ve yaşlı bakımı da dahil bütün engellerin kaldırılması önemli bir hedef olarak konmuşken, bu alandaki kreş, yaşlı bakımevleri, çocuk yuvalarının sayısal olarak artırılması ve nitelikli hizmetin verilmesi için çabalarımızı sürdüreceğiz. Bu konu henüz Ekonomik ve Sosyal Konsey'in gündemine gelmemiş ve tartışmaya açılmamıştır.

Konu gündeme geldiğinde önceliklerimiz ve hedeflerimiz doğrultusunda gerekli müdahalenin yapılacağını belirtmek isterim.

Yerel yönetimlerle ilgili olarak, 59. Hükümetimiz Döneminde 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile kadına yönelik hizmet konusunda belediyelere önemli görevler verilmiştir. Bu kanunla Büyükşehir ve nüfusu 50 bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için koruma evleri açma yükümlülüğü getirilmiştir. Yine 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. Maddesinde belirtildiği üzere, sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak,

meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak büyükşehirlerin görev, yetki ve sorumlulukları arasında yer almaktadır.

Konuya ilişkin olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen cevaba göre;

Kadını işgücüne ve istihdama katarak ekonomik kalkınmayı, sosyal eşitliği ve toplumsal uyumu sağlamak ülkemizde uygulanan sosyal politikaların temel amaçları arasında yer almaktadır. AB yolunda ilerleyen Türkiye, AB müktesebatına uyum sürecinde, bu konularla ilgili yasal düzlemde reform niteliğinde dönüşümler yaşamakta ve bunları günlük hayatta uygulamaya çalışmaktadır.

Bu bağlamda, Anayasada yapılan değişikliklerle, kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olması, devletin bu eşitliği yaşama geçirmekle görevli olması ve Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) gibi uluslararası sözleşmelerin normlar hiyerarşisi bakımından kendisine aykırı düşebilecek düzenlemeler karşısında üstün olması sağlanmıştır.

Diğer taraftan İş Kanunu'nda, AB standartları ve ILO normları paralelinde yapılan değişikliklerle kadınları çalışma hayatında korumaya yönelik düzenlemeler güçlendirilmiş, işe girişten başlayarak tüm çalışma koşulları yönünden cinsiyete dayalı doğrudan ya da dolaylı ayırım yapılmaması sağlanmıştır. Yeni İş Kanunu ile çalışma yaşamımıza giren kısmi süreli çalışma, çağrı üzerine çalışma, belirli süreli çalışma, geçici iş ilişkisi gibi esnek istihdam biçimleri ve çalışma süresi açısından getirilen esnek hükümler ile, Batı ülkelerinde olduğu gibi kadınlara iş ve aile sorumluluklarını bağdaştırma imkanı sunularak istihdamlarının gelişimine katkı yapılmıştır.

İşgücü piyasası reformlarından en önemlisi İŞKUR'un yeniden yapılandırılmasıdır. Görev alanı genişletilen İŞKUR, klasik iş ve işçi bulma hizmetlerinin yanısıra; işgücü piyasasını izleyerek aktif ve pasif işgücü programlarını etkin bir şekilde uygulamaya çalışmaktadır. Temel felsefesi istihdam edilebilirliği artırmak olan aktif işgücü programlarını daha etkin olarak uygulamak için büyük ölçekli Projeler hayata geçirilmektedir.

Ülkemizin AB'ye üyelik sürecinde sürdürdüğü önemli çalışmalardan birisi de Avrupa İstihdam Stratejisine (AİS) dahil olma çalışmalarıdır. Aktif istihdam politikalarına dayanmakta olan AİS'in temel 4 direğinden biri işgücü piyasasında ayrımcılığa karşı fırsat eşitliği yaratmaktır. Ülkemizin AİS'e dahil olma çabaları, kadın istihdamının da artırılmasında itici rol oynayacaktır. Ülkemizde AİS'e dahil olma çalışmaları İŞKUR koordinatörlüğünde sürdürülmektedir.

Ayrıca, Hükümet Programı ve bu programa ilişkin Eylem Planı ile 2008 Yılı Programında kadınların işgücü piyasasına girişlerinin kolaylaştırılması amacıyla esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaştırılması, çocuk ve yaşlı bakımı başta olmak üzere bakım hizmetlerine kolay ve ucuz erişimlerinin sağlanması, iş kurma alanında mesleki bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri verilmesi ve istihdam edilebilirliğini artırmak amacıyla etkin aktif işgücü programlarının uygulanması kararlaştırılmıştır. Etkin aktif işgücü programları için yeni kaynakların bulunması ve ülkemiz istihdam kurumu olan İŞKUR'un güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Bu kapsamda, Bakanlığımız koordinatörlüğünde, istihdamın artırılması, korunması ve geliştirilmesi amacıyla önemli yasal değişiklikler içeren İstihdam Paketi çalışmasına başlanmıştır. İstihdam paketi ile işveren üzerindeki idari ve mali yükümlülüklerin azaltılması, esnek çalışma biçimlerinin geliştirilmesi, kayıt dışı istihdam ile etkin mücadele ve aktif işgücü programlarının etkin olarak uygulanması hedeflenmektedir.

İstihdam Paketi ile, işverenlerin, çalışanların sayısına göre açmak zorunda oldukları birimlerle ilgili olarak, sosyal devlet ilkesi, tarafların görüşleri, ülke gerçekleri ve kazanılmış haklar gözetilerek "yerel yönetimlere yetki verilmesi, kreş ücreti ödenmesi, hizmet satın alınması" gibi yeni düzenlemeler yapılması planlanmaktadır. Bu düzenlemelere, kazanılmış hakların geri alınması olarak değil, hakların günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesi ve etkinleştirilmesi olarak bakılması faydalı olacaktır.

Yasal alanda yapılan/yapılacak önemli değişikliklere karşın, geleneksel değer yargılarının varlığını sürdürmesi nedeniyle bu gelişmelerin "özel alanda" çok fazla yerleşmesi mümkün olamamaktadır. Uygulamada kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakış Açısının" yaşamın tüm alanlarına yerleştirilmesi gerekmektedir. Şu anda Türkiye'nin önünde duran en önemli hedef bir "Zihinsel Dönüşüm Projesi" uygulanmasıdır. Aslında zihinsel dönüşüme ilişkin olarak çeşitli projeler yürütmekle birlikte asıl olan bunun eşzamanlı, eşgüdümlü, topyekün toplumsal değişim projesine dönüştürülmesidir. Zihniyet değişimine ilişkin olarak yürütülen çalışmalar uzun soluklu olmakla birlikte bunun öneminin bilinciyle ülkemizde çok taraflı işbirliği ve katılımı öncüler çalışmaların arttırılarak sürdürülmesi gerekmektedir.

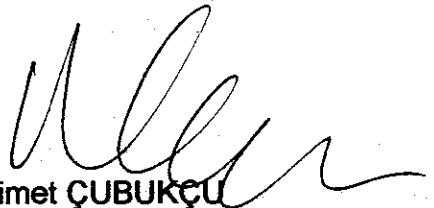
Öte yandan, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14/a maddesi Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyelerin kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açması hükmünü getirirken b bendi de okul öncesi eğitim kurumları açmasını öngörmektedir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6/a maddesi de il özel idarelerini il sınırları içerisinde çocuk yuvaları açmakla görevli ve yetkili kılmaktadır.

Konuya ilişkin olarak İçişleri Bakanlığınca verilen cevaba göre;

5393 sayılı Belediye Kanununun 14/a maddesi Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyelerin, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açmakla görevli ve sorumlu olduklarını düzenlemiş ancak soru önergesinde belirtildiği şekilde çocuk bakım yuvaları açma yükümlülüğü yasal olarak düzenlenmemiştir.

Saygılarımla.

Nimet ÇUBUKÇU
Devlet Bakanı